

Avrupa Topluluğunun Kültür Politikası ve Kütüphaneler

Doç. Dr. Tülin Sağlamtuç*

Avrupa Topluluğu ile Türkiye arasındaki ilişkilerin sürekli gündemde olduğu günümüz Türkiye'sinde kanımca üyesi olmaya çalıştığımız Topluluğun Kültür Politikasını ve bunun kapsamına giren "Kütüphane" konusunu Türk Kütüphaneciliği açısından incelemekte büyük yarar vardır. Ancak bu şekilde üyeliğin gerçekleşmesi durumunda kütüphanecilerimiz, bağlı buldukları kurumlar ve kütüphaneci yetiştiren Kütüphanecilik Bölümlerimiz bu büyük değişikliğe ayak uydurabileceklerdir.

Konuya girmeden önce AT ve Türkiye arasındaki ilişkilerin incelenmesi bize ışık tutacaktır :

İlk kez 12 Eylül 1963'te imzalanan ve 1 Aralık 1964'te yürürlüğe giren Ankara Anlaşması¹ ile Türkiye ile AT arasındaki ilişkilerin temeli atılmıştır.² Bu anlaşma ile 1) Gümrük Birliğinin aşamalı olarak oluşturulması, 2) Tarafların iktisadi politikalarının üç aşamada birbirlerine yaklaştırılması hedeflenmiş ve işçilerin serbest dolaşımının 1 Aralık 1986 tarihine kadar aşamalı olarak gerçekleştirilmesi öngörülmüştü.

Anlaşmaya işlerlik kazandıracak kararları almak üzere bir "Ortaklık-Konseysi" kurulmuştur.³ Ankara Anlaşmasına, 1970 yılında çeşitli konulara ilişkin düzenlemeleri hükme bağlayan Katma Protokol eklendi. 12 Eylül 1980 den sonra Topluluk ile Türkiye arasındaki ilişkilerde politik nedenlerle durgunluk görülmektedir. 1986 yılında politik yaşama getirilen yenilikler AT ile Türkiye arasındaki ilişkilerin canlanmasını sağladı: İlk kez altı yıldan sonra 1986 da AET-Türkiye Ortaklık Konseyi toplantısı gerçekleştirildi. 1987 yılında mali Ortaklık Konseyi toplantısı gerçekleştirildi. 1987 yılında mali yardım başlatıldı. En son altı yıl önce toplanmış olan Karma Parlamento Komisyonu 1989 da tekrar bir araya gelebilmiştir. 14 Nisan 1987 de Türkiye'nin AT işlerinden sorumlu Devlet Bakanı Dr. Ali Bozer Türkiye'nin Topluluğa tam üyeliği için resmi müracaatını Konsey başkanına sundu. Bu konuya ilişkin çalışmalar halen sürmektedir.⁴

Bu gelişmelere paralel olarak 1975 yılında hizmete giren AT Türkiye Temsilciliği Ankara Bürosu Dokümantasyon merkezi Topluluk hakkında her türlü bilgiyi araştırmacılara, ilgili kişi ve kuruluşlara vermekte, Topluluğun çok sayıdaki çeşitli yayınlarını hizmete sunup, Toplulukla ilgili Temsilcilik tarafından yayımlanan yayınların dağıtımını yaparak ve istenen her türlü bilgiyi en çabuk şekilde ileterek örnek bir hizmet vermektedir.⁵

1. "AET ile Türkiye arasındaki ilişkiler". *EC News* 14 Ekim 1989, Sa: 2.

2. a.y.

3. a.y.

4. a.y. ve "Bozer: AT'ye hazırız" *Cumhuriyet* 24.10.1989.

5. Gülten Gökay tarafından ilk kez kurulan ve geliştirilen Merkez Şimdi Çiçek Kurtsal tarafından yönetilmektedir.

* Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü

Bundan başka Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı AET Dokümantasyon Merkezi çok kısa bir süre önce açılmış olmasına karşın araştırmacılara her türlü bilgiyi vererek ve 15 günde bir yayımladığı "Duyuru Bülteni"⁶ aracılığıyla yeni yayınlardan haberdar olunmasını sağlayarak AT konusunda araştırma yapanların vazgeçemeyeceği bir birim olmak yolundadır.

Bu dokümantasyon merkezlerinden başka Türkiye'de Çukurova, Anadolu, İstanbul, Marmara, Ege, 9 Eylül ve Ankara Üniversite'lerinde çeşitli araştırma birimleri ve dokümantasyon merkezleri açılmıştır.⁷

Avrupa Topluluğu'nun "Kültür Politikası" konusunu gündeme getirmesi Avrupa Komisyonu'nun Avrupalı'ları birbirleriyle kaynaştıracak ve dünya ile iletişimlerini sağlayacak en önemli faktörlerden birisinin "Kültür" olduğu gerçeğini kabul etmesiyle başlamıştır. Nitekim bugün "Kültürel etkinliklerin sosyal ve ekonomik bir gereksinme olmasının yanında politik açıdan son derece ağır bastığı"⁸ ifade edilmektedir. Avrupa Kültürü "demokrasi, adalet ve özgürlüğü temel alan çoğulcu bir hümanizm"⁹ olarak tanımlanmaktadır. Kültür politikasının geliştirilmesinde zorlayıcı nedenler vardır :

1. Politik nedenler :

Avrupa'nın kültürel boyutu demokrasi, adalet ve özgürlük fikirleriyle yoğrulmuş çoğulcu hümanist anlayışı benimsememiş bireylerinin bilincinin temeline dayanır. Kurulması düşünülen "Avrupa Birliği" her ne kadar önemli olursa olsun yalnız ekonomik ve sosyal hedeflere hizmet edemez.¹⁰ Aynı kültüre ait olmanın bilinci ve bireylerin kültürel yaşama etkin biçimde katılmalarının sağlanması yerel, bölgesel ve ulusal kültürleri de zenginleştirecek ve önemli bir kaynaşma ögesini oluşturacaktır.

2. Sosyo-ekonomik nedenler :

Teknolojik gelişmeler endüstri toplumlarını iletişim toplumlarına dönüştürmekte ve ekonomi, teknoloji, kültür konularını ön plana çıkarmaktadır. Ancak dünyada görülen bu gelişmeler Avrupa için çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Özellikle Amerikan ve Japon teknolojisi aracılığıyla gelişmekte olan yeni bir yaşam biçimine ayak uydurmak, Avrupa kültürel kimliğini bu dış etkilere karşı korumak ve kültürel alanda ortaya çıkan bu gelişmede Avrupa teknolojisinin ve endüstri ürünlerinin Amerikan ve Japon ileri teknolojisiyle "haklı" rekabetini sağlamak, böylelikle Avrupa endüstrisinin kültürel sektörünün gelişmesini sağlamak.

6. Başbk. DPT.AET Dokümantasyon Merkezi. Duyuru Bülteni 1987 . Ayrıca aynı kuruluşun AT Toplu Kataloğu 1989 yılında ilk kez yayınlanmıştır.
7. 20.10.1989 gün AT Ankara Temsilciliği Bürosu Dok. Merkezi müdiresi Çiçek Kurtsal'dan alınan bilgiler.
8. "A fresh boost for culture" Bulletion of the European Communities. Supplement 4/87. Luxemburg 1988.s.5.
9. a.y.
10. "The European Community and Culture" European File 10/88. 1988.s.3.

1969 yılından itibaren Topluluk'ta "Kültür" konusu önemle ele alınmış ve 1973 yılına kadar çeşitli zirve toplantılarında Topluluğun kültür sektöründe gerçekleştirilmesi gereken konular incelenmiştir. 1973 yılında Avrupa Komisyonu Avrupa Parlamentosu'nun tavsiyelerine uyarak kültürel konularla ilgilenecek bir birim kurdu. Bu tarihe kadar Parlamento'nun Kültür İşleri Komitesi çeşitli kültürel sorunları saptadı ve bunlara çözüm yolları önerdi. Komisyon'un Kültür İşleri Birimi 1977 yılında kültür sektörüyle ilgili hazırladığı etkinlik programını Bakanlar Konseyi'ne sundu. Böylece bu tarihten itibaren Topluluğun Kültür Politikası'nın ana hatları belirlenmiş oldu. 1982 yılında Topluluğun Kültür Bakanları ilk kez gayri resmi olarak toplandı ve kararlar alındı. Bu konuyla ilgili resmi toplantılara 1984 yılında başlandı. Aynı yıl üye ülkeler tarafından kurulmuş bulunan Avrupa Vakfıyla sıkı bir işbirliğine gidilerek kültür konusuna daha fazla önem verilmesi gündeme getirildi.¹¹

Bu konuda sadece Topluluk ülkeleri ile değil, Lomè Sözleşmesi I.II. ile AKP ülkeleri denilen Afrika, Karayibler ve Pasifik'teki 46 ülke¹² ile de başka konuların yanında kültür konusuna ilişkin çalışmalar yapılmaktadır. Bundan başka Topluluk Avrupa'da yayımlanan kitaplar ve çevrilen filmlerin 3. Dünya Ülkelerinde de tanınması amacıyla bu ülkelerle arasındaki işbirliğini güçlendirme yollarını aramaktadır.

1988 - 1992 dönemi için hazırlanan yeni program daha önce 1981, 1983, 1985 te yapılan çalışmaların ve etkinliklerin geniş kapsamlı ve güntümlü koşullarına uygun olarak hazırlanmış şeklidir. Program, 1992 ye kadar gerçekleştirilmesi düşünülen sınırların kaldırıldığı bir Avrupa ve "Avrupa Birliği" ne geçiş konularına paralel olarak "Avrupa Kültürü" nün bir parçası olmak ve Avrupalı kimliğini benimsemek yolunda Topluluğa üye ülkelerin bireyleri arasında bağlayıcı bir rol oynayacaktır :

1988-1992 Kültür Programı :¹³

Program 5 alanı kapsamaktadır :

1. Avrupa Kültür Alanının yaratılması
2. Avrupa gör-ışit endüstrisinin geliştirilmesi
3. Kültür kaynaklarına erişim
4. Kültür sektörü çalışanları için eğitim ve öğretim
5. Topluluk dışındaki ülkelerle diyalog kurulması

-
11. Bkz. "The European Community and Culture" European File 14/85.s.3., "The Community and Culture" European File 5/83.s.1-2., Commission of the European Communities, A People's Europe COM (88) 331 final. Brüksel 1988,s.5., "The European Community and Culture" y.a.g.e.s.3.
 12. Bu konuda daha önceki gelişmeler hakkında bilgi için bkz. "The Community and Culture". 83.a.g.e.s.2-7"The European Community and Culture" 85.a.g.e.s. 5-9. Son gelişmelerle ilgili bilgi için bkz. "A fresh boost..." y.a.g.e. s. 9-25. ve "The European Community and Culture" 88, y.a.g.e. s.4 - 11.
 13. Bkz. "A fresh boost..." s. 10. Konumuzun kapsamı nedeniyle burada her madde hakkında ayrıntıya girilmeyecek, kütüphanecileri yakından ilgilendiren noktalar incelenecektir.

1. Avrupa Kültür Alanının Yaratılması :

- a. Teknolojik gelişmelere paralel olarak kültürel etkinliklerin ortak pazarın koşullarına uyum göstermesinin sağlanması
- b. Konsey ile sıkı bir işbirliği yapılarak Avrupa kültürel etkinlikleri hakkında geniş bilgi sahibi olabilmek amacıyla kültür konuları hakkında güvenilir bilginin alınabilmesi ve gerekli incelemelerin yapılabilmesi için çalışmalar
- c. "Sanatın Geliştirilmesi Vakfı" nın kurularak küçük işletmelerin geliştirilmesi
- d. Yayıncılık konusuna önem verilerek yazarların, yayıncıların, kitapçıların ve kütüphanecilerle kullanıcıların ilişkilerini dengeleyecek bir yayın politikasının oluşturulması.

Burada a. maddesinde belirtilen ve açıklanan hususlar arasında kanımca bizleri ilgilendirecek birkaç noktaya değinmekte yarar vardır :

- Kültür sektöründe çalışanların iş ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi konusu ile aslında maddi sıkıntıda bulunan sanatçılar kastedilmekte ise de "cultural workers" kavramı ileride kültür sektöründe çalışanları kapsayabilecek biçimde genişletilip kütüphanecilerin de çeşitli avantajlardan yararlanabilmeleri düşünülebilir.

Ayrıca tarihi ve sanat değeri olan ulusal kültür hazinelerinin korunması ve saklanması çalışmaları ve bu "Avrupa Enformasyon Merkezi" ileride nadir eserler ve yazmalar konusunda kütüphanecilere büyük yarar sağlayacaktır. Bundan başka kültür ürünlerinden KDV'nin kaldırılması konusundaki çalışmalar kitapların fiyatlarının çok yükseldiği günümüzde kütüphaneciliği yakından ilgilendiren bir konudur.

Avrupa'daki kültürel etkinlikler o denli çok sayıda ve türdedir ki bunların izlenebilmesi amacıyla çeşitli bilgi ağlarının yardımıyla b. maddesinde açıklandığı gibi herkesin kolaylıkla erişebileceği "Avrupa Kültür Günü" adıyla anılacak bir veri tabanı oluşturulması çalışmalarının yapılması düşünülmektedir.

İş dünyası ve kültür sektöründe çalışanlar arasında çeşitli iş ilişkilerinin kurulmasında yararlı olabilecek küçük işletmelerin desteklenmesi amacıyla kurulacak vakıflara Avrupa'da Kültür Pazarı'nın geliştirilmesi amacıyla Topluluk düzeyinde "Avrupa Veri Bankası" kurulması önerisi getirilmektedir.

Konumuzla yakından ilgili olan d. maddesinde ise Topluluk düzeyinde izlenecek bir yayın politikasından söz edilmektedir. Bu sektörde yazarlar, yayıncılar, kitapevi sahipleri, kütüphaneciler ve okuyucuların yasal haklarının korunması güncel bir konudur. Çeşitli dillerin konuşulduğu çeşitli ülkelerde bu konu son derece önemli olmaktadır. Komisyon'un konu ile ilgili olarak çalışan "Kitap Danışma Komitesi" vardır. Bugüne kadar en önemli sorun "kitap fiyatı"¹⁴ olarak gündeme gelmiştir. Ayrıca telif hakları konusu, az konuşulan dillerden yaygın konuşulan dillere çevrilmesi gerekli kitaplar, kitapların çeşitli yollarla çoğaltılması, korsan yayıncılık, Tarifeler ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) kurallarına uyum sağlanması ile ilgili noktalar Komisyon tarafından Topluluk düzeyinde öncelikle ele alınması gereken konular olarak öne sürülmüştür.

14. Commission of the European Communities. Books and reading : A cultural challenge for Europe. COM (89) 258 final Brüksel 1989, ss. 4 - 5. ve "Resolution on the fixing of book prices" OJ No. C 99. 13.4.1987. ss. 172- 173.

Aynı maddenin kapsamında Avrupa'da kütüphaneler konusu ele alınmış ve 27 Eylül 1985¹⁵ gününde yapılan Kültür Bakanları Toplantısı'nda alınan karara göre kütüphanelerarası işbirliğinin son derece önemli olduğu ve kütüphanelerarası bilgi alışverişinin en ileri teknoloji aracılığıyla yapılması ön görülmüştür. Bu konuya ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalara göre Topluluk düzeyinde "Kataloglama ve indeksleme"¹⁶ konusuna ilişkin üye ülkelerde uygulanmakta olan standartlarının arasında uyum sağlanması gerekmektedir.

Bu toplantıdan önce 30.04.1984¹⁷'de Avrupa Parlamentosu'na bir "Avrupa Kütüphanesi" nin oluşturulması hakkında bir öneri verilmişti: Buna göre Topluluk içinde bireylerin kültürel açıdan kaynaşmalarının sağlanması için "etkin bir kütüphane politikası izlenmeliydi", kütüphane sektöründe geliştirilen enformasyon teknolojisi, özellikle "Avrupa" konusunda uzmanlaşmış kütüphanelerin ve dokümantasyon merkezlerinin çalışmaları, Batı Avrupa'da bulunan belli başlı araştırma kütüphaneleri arasında Avrupa Konseyi tarafından geliştirilen işbirliği ve kullanıcıların eğitim, araştırma ve dokümantasyon konularındaki gereksinimleri göz önüne alınarak bir "Avrupa Kütüphanesi" yaratılmalıydı. Ancak bu kütüphane üye ülkelerde örnekleri görülen tipte kitapları ödünç verilemeyen araştırma kütüphanesi niteliğinde milli kütüphane türünde bir kütüphane olmalıydı. Bu tip bir kütüphane yerine getirilen teklif, amaçlanan "Avrupa Kütüphanesi"nin Avrupa konusunda tüm bibliyografik bilgiye sahip, en üst düzeyde teknolojik olanaklara sahip ve Topluluğun her yerinden bilgiye erişilmesini sağlayacak bir enformasyon sistemi halinde oluşturulmasıdır.

Ayrıca Avrupa konusuna ilişkin bilginin bir Avrupa Merkez Kataloğuna bağlı bir veri tabanında toplanması, ulusal kütüphaneleri, Avrupa Topluluğu kuruluşlarının kütüphanelerini, Avrupa Üniversitesi Enstitüsünü, dokümantasyon merkezlerini ve diğer önemli kütüphaneleri birbirine bağlayan etkin bir sistemin merkezi olması bu kütüphanenin görev ve hizmet kapsamında olmalıydı.

Bu gelişmelerin bir sonucu olarak Avrupa Araştırma Kütüphaneleri bilgi ağı Liber'in kaldırılması, Euronet'in "Avrupa Kütüphanesi" kapsamına alınması, ve "Avrupa Kütüphanesi"nin Eurydice Sistemi¹⁸ ile birleştirilmesi önerilmektedir.¹⁹

"Avrupa Kütüphanesi"nin kapsayacağı alan da belirlenmiştir :

15. "Resolution. Council and the Ministers with responsibility for cultural affairs, meeting within the council of 27.9.1985 on collaboration between libraries in the field of data processing". OJ C 271.23.10.1985.
16. Bkz. "A fresh boost..." y.a.g.e. s.13.
17. "Resolution on the creation of a European Library". OJ C 117. 30.4.1984 ss. 161 - 164.
18. Eurydice: "Education Information Network in the European Communities.
19. Bkz. "Resolution on the creation of a European Library" y.a.g.e. s. 163.

Tarih, medeniyet, hukuk, ekonomi, politika ve sosyal bilimler, genel kültür ve edebi eserlerle edebiyat konusundaki incelemeler, Avrupa Topluluğu hakkında ve Topluluğun yayımladığı dokümanlar ve incelemeler, Avrupa barışı, güvenlik politikası, Doğu Avrupa'daki gelişmeler, Afrika - Karayib - Pasifik (AKP) ülkeleri ile yapılmış olan Lomè Sözleşmesi (I,II,III).

"Avrupa Kütüphanesi" nin A.B.D. Kongre Kütüphanesi gibi büyük kütüphanelerle işbirliği yapmasının yararlı olacağı ve AKP ülkelerinde ileride sisteme katılmaları düşünülerek kütüphanelerin kurularak geliştirilmeleri düşünülmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak Komisyon'un ödünç verme, telif hakkı sorunlarını çözülmesi beklenmektedir.

"Avrupa Kütüphanesi"nin kuruluş aşamasında herşeyden önce bir uzmanlar kurulunun oluşturulması ve bu kişilerin Topluluk kütüphanelerinin yetkilileri, ulusal kütüphanelerden ve Avrupa konusunda araştırma yapan kurumlardan gelen uzmanlar ve kütüphanecilerden oluşturulması gerekmektedir.

Ayrıca "Avrupa Kütüphanesi Sistemi"nde çalışabilecek kütüphanecilerin kütüphanenin işlevine uygun olarak eğitilmeleri ve "Kütüphaneciliğin" tanımının standartlaştırılması için Komisyon'un öneriler getirmesi istenmiştir.

"Avrupa Kütüphanesi" uzun zamandan beri "Avrupa" konusunda çalışmalar yapan, Floransa'daki Avrupa Üniversitesi Enstitüsü'nün bir bölümü olarak kurulmalıdır. Bu kuruluşta halen "Avrupa" konusunda uzmanlaşmış bir kütüphane, Avrupa Topluluğu arşivleri, çeşitli milli kütüphanelerle bilgisayar aracılığıyla işbirliğini yürüten bir bilgi ağı bulunmakta ve bu kuruluş Avrupa eğitim, araştırma ve dokümantasyon merkezi niteliğine kavuşmak üzeredir.

"Avrupa Kütüphanesi"ne entegre edilecek bir sinematek ve ideotek araştırmalar için çok yararlı olacaktır. Bu gör-ışit materyalinin izlenebilmesi ve ödünç verilebilmesi için gerekli araç ve gerecin tahsis edilmesi istenmektedir.

Bu öneri Konseye, Komisyon'a, üye ülkelerin hükümetlerine ve Avrupa Konseyine iletilmiştir.

Son istatistik verilere göre²⁰ bugün Avrupa Topluluğu'na üye ülkelerin kütüphanelerinin sayısı 75000'e ulaşmıştır ve bu kütüphanelerde 1,200.000.000 kitap bulunmaktadır. 322.000.000 kullanıcının % 23'ü kütüphanelere üye olmuştur. Kütüphanelerde 200.000 kütüphaneci çalışmaktadır. Kütüphanelere yılda ortalama 4,7 milyar Ecu²¹ harcanmakta bu

20. K.D.Lehmann. "Integration elektronisch: Die Vernetzung der Nationalbibliographien". *Börzenblatt* 10/3.2.1989. s. 394.

21. Ecu: Avrupa Para (Hesap) Birimi. 1 Ecu : ortalama 2 D.M.

miktarın % 56'sı ise halk kütüphanelerinin bütçesini oluşturmaktadır. Kütüphanelere materyal sağlanması için ise 874.000.000 Ecu verilmiştir. Buna göre Avrupa Topluluğu'nda 1 yılda kişi başına 14,8 Ecu kütüphane hizmeti için harcanmaktadır. Yayın türlerine göre ise toplam paranın % 73'ünün kitap, % 23'ünün süreli yayınlar ve % 4'ünün diğer materyal için harcadığını görüyoruz.²²

Avrupa'da nasıl bir kütüphane politikasının izleneceğine ilişkin Avrupa Konseyi'nin, Avrupa Kültür Vakfı'nın, Avrupa Kütüphanelerarası İşbirliği Vakfı'nın, Avrupa Milli Kütüphaneler Birliği'nin ve Avrupa Komisyonu'nun tavsiye ve kararları hazırlanmış bulunmaktadır.²³ 1985 yılında yapılan Avrupa Kültür Bakanları Toplantısı'nda alınan kararlardan yola çıkılarak 1987 yılının Şubat ayında gerçekleştirilen Uzmanlar Toplantısı'nda yapılan çalışmalar sonucu 1988 yılında "Avrupa Topluluğu Kütüphaneleri Etkinlik Planı"nın ilk taslağı hazırlanmıştır. 1988 yılının sonlarına kadar üye ülkelerin konuya ilişkin görüşlerini bildirmeleri istenmişti.

Etkinlik Planı 5 etkinlik alanında yapılacak çalışmalardan oluşmaktadır :

1. Öncelikle ulusal bibliyografyalar ve önemli katalogların bilgisayar ortamına geçirilmesi,
2. Kütüphane sistemlerinin uluslararası bilgi ağı ile birleştirilmesi,
3. Yeni teknolojilerden yararlanılarak kütüphanecilik alanında yapılacak yenileştirme çalışmaları,
4. Kütüphanelerin özel gereksinimleri doğrultusunda çeşitli sanayi ürünlerinin oluşturulması ve geliştirilmesi,
5. Kütüphanecilerin günümüz gereklerine uyumlarının sağlanması amacıyla yapılacak bilgi ve deneyim artırma çalışmaları.

Bu plan için öngörülen 5 yılın bütçesinden 33.000.000 Ecu ayrılmıştır.²⁴ Daha şimdiden AT Milli Kütüphanelerdeki CD-ROM uygulamaları ve kütüphane otomasyonu çalışmaları için sınırlı oranda tahsisat ayrılmış bulunmaktadır. Bundan çıkarılacak anlam Avrupa Komisyonu'nun önce milli kütüphaneler bazında işe başlayacağı ve üye ülkelerin onayını sağlayabilmek amacıyla bu etkinliği geliştireceği düşünüldüğüdür.

Ancak gerçekleştirilmesi öngörülen bu "Avrupa Kütüphanesi Politikası" yalnız elektronik bibliyografyalar, Telekomünikasyon ağları ve çevrimici kataloglarla sınırlı kalmayıp, sisteme giren kütüphanelerin koleksiyonlarının amaca yönelik biçimde geliştirilmesi ve güncel tutulması çalışmaları sürdürülürse amacına ulaşabilecektir.

22. Lehmann a.y.

23. a.y.

24. a.e. s. 395.

2. Avrupa Gör - İşit Endüstrisinin Geliştirilmesi :

İletişim toplumlarında her türlü kitle iletişim aracı kamu oyunun oluşması açısından son derece önemlidir ancak günümüz teknolojisi özellikle gör-ışit endüstrisini ön plana çıkarmıştır. Bu nedenle Topluluk kültür konusunda televizyon yayımlarının serbest bırakılması ve TV yayıncılığında sınırların kaldırılmasının son derece yararlı olacağına karar vermiştir.²⁵

Ayrıca bu konunun güçlendirilmesi için de 1988 yılı Avrupa Sinema ve Televizyon Yılı olarak kabul edilmişti.

Telekomünikasyon alanındaki teknolojik gelişme Avrupa gör-ışit endüstrisine kaçırılmaması gereken bir fırsat vermektedir. Komisyon Avrupa'nın bu fırsatı kaçırmaması gerektiğine ve dünyada bu alandaki rekabete karşı gücünü göstererek bağımsızlığını ve kimliğini koruması gerektiğine inanmaktadır. Bu amaçla çok dilli (multilingual) entegre bir televizyon enformasyon sistemine Avrupa bazında gidilmesi hedeflenmektedir.²⁶ Yüksek Definisyonlu Televizyon (HDTV)²⁷ konusu bu arada son derecede önem kazanmıştır. Ses ve görüntü kalitesi yüksek düzeyde televizyon anlamına gelen "Yüksek Definisyonlu Televizyon" konusunda pazara girmeye çalışan Japonya ile rekabet söz konusu olmuşsa da Japon sisteminin mevcut sistemlere uyum gösterememesi sonucu Avrupa tipi "HDTV" mevcut sistemlere uyumlu olduğu gerekçesiyle bu rekabetten galip çıkmıştır. Ayrıca Amerikan ve Japon filmlerine karşı Avrupa kültürünün korunması konusundaki endişeler sonucu bu yayınların ancak belli bir oranda yayımlanmasına izin verilmiştir.

Sınırsız Televizyon Yönergesi kapsamında Topluluk dışında bulunmasına karşın Kanada'nın, Fransa ile arasındaki anlaşma sonucu yaptığı Fransa - Kanada ortak yapımları Fransız yapımı konumuna girerek Avrupa kotalarına dahil edilebilecektir.²⁸

Ayrıca bir Sinema ve Gör-İşit Sanatları Akademisi'nin kurulması çalışmaları ilerlemektedir.

3. Kültür Kaynaklarına Erişim :

Komisyon Topluluğunun bu konudaki çalışmalarını 3 alanda yoğunlaştırmasını uygun bulmaktadır :

a. Çokdilliliğin (multilingualism) önemine dikkat çekilerek yabancı dil bilgisinin geliştirilmesi.

25. "A People's Europe" y.a.g.e. ss.12 - 13.

26. a.e. s. 33.

27. EC News 25 Mayıs 1988 sayı 11, EC News 17 Mart 1989 sayı 13.

28. "Kanada'ya AT desteği". Cumhuriyet 23.10.1989.

Çok zengin bir kültüre sahip olan Avrupa'da yabancı dil bilmemek çok önemli kültür kaynaklarına erişimi zorlaştıracaktır. Bunun için iletişimin sağlanması amacıyla dil öğrenimi, çeviri, filmlerde altyazıların hazırlanması ve senkronizasyon çalışmaları yoğun bir biçimde sürdürülmektedir. Ayrıca okullarda yabancı dil öğrenimi konusu Komisyon'un Eğitim programlarında yer almaktadır. Artık hedef yalnız 2 değil daha çok sayıda yabancı dil öğretmek ve öğrenmektir.

Bunlardan başka önemli eserlerin tercümesi, özellikle az bilinen dillerin temel eserlerinin çevirileri önem kazanmıştır. Bu konuya özendirme amacıyla bir Avrupa jürisi tarafından seçilecek çok yaygın olmayan bir dille yazılmış edebi bir eserin en iyi çevirisine her yıl ödül verilmesi kararlaştırılmıştır. Dilimizdeki her çok sayıdaki değerli edebi eserlerin tüm dünyaya tanıtılması konusu üyeliğimiz kabul edildiği takdirde bu program çerçevesinde gündeme gelebilecektir.

Önemli olan bir başka nokta 15 - 24 yaş arası gençlere diğer ülkelerin kültürlerini de tanıyabilmeleri için (kültür gezileri) çeşitli olanaklar tanınmasıdır.

b. Çeşitli bölgelerde kültürel çalışmaların yaygınlaştırılması.

Çeşitli bölgelerde Avrupa kültürel etkinlikleri programları düzenlenerek çok sayıda yazar, sanatçı ve kültür sektöründe çalışanların biraraya gelmesi sağlanmaktadır. Özellikle genç sanatçılara çalışmalarını geliştirmeleri için çeşitli olanaklar verilmektedir. Genç müzisyenlerden kurulan "Avrupa Topluluğu Gençlik Orkestrası" hem Avrupa ülkelerinde hem de dünyanın pek çok yerinde katıldığı turnelerde çok başarılı olmaktadır.

Bu bağlamda Komisyon özellikle "Avrupa Kültür Şehirleri" programına büyük önem vermektedir. Genç yazarların, müzisyenlerin ve çeşitli sanat dallarındaki genç sanatçıların birbirleriyle kaynaşmalarını sağlayan bu programa göre "Avrupa Kültür Şehri"nin Avrupa Kültürü'nün ortak özelliklerini ve çeşitliliğini sergilemesi, Avrupa Topluluğunu oluşturan bireyleri kaynaştırabilecek yapıya sahip olması, kendi kültürel özelliklerini vurgulaması ancak diğer ülkelerden yapılacak kültürel katkılarda kendi içinde özümsemesi ve Avrupa'yı bir bütün olarak kabul edip üye olmayan ülkelere de kapılarını açması beklenmektedir. Ancak bu niteliklere sahip Avrupa şehirleri "Avrupa Kültür Şehri" olarak seçilebilecektir.²⁹

İlk kez Yunanistan'ın öncülüğüyle Konsey 22 Kasım 1984 te ilk çalışmaları yapmış ve 13 Haziran 1985 te Konsey bünyesinde toplanan Kültür Bakanları Komitesi'nin kararıyla da Program yürürlüğe girmiştir.³⁰ Buna göre Atina 1985 te, Floransa 1986 da, Amsterdam 1987 de, Berlin 1988 de, Paris 1989 da "Avrupa Kültür Başkenti" olmuşlardır. Sırada Glasgow ve Antwerp bulunmaktadır. Topluluğa girmemiz gerçekleştiğinde sanırım İstanbul'un bir "Avrupa Kültür Başkenti" olması konusu gündeme gelebilecektir.

29. Berlin European Cultural City, 1988 s.8., "A fresh boost..." s.20

30. EC News 25 Aralık 1987 Sayı 5.

c. Avrupa'nın kültür mirasının korunması.

Avrupa'da bulunan zengin kültür mirasının korunması konusunda yoğun çalışmalar yapılmakta bunların ilerideki kuşaklara değerlerini yitirmeden kalabilmeleri için çaba sarfedilmektedir.

Ayrıca bunların müzelerde, sanat galerilerinde ve kütüphanelerde korunmaları ve sergilenerek halka tanıtılmalarına çalışılmakta, özellikle belirli cinsten matbaa mürekkebiyle basılmış eserlerin korunarak gelecek kuşaklara da kalabilmeleri için yoğun çalışmalar öngörülmektedir.³¹

Çeşitli AT ülkelerinden gelecek gençlere bu kültür zenginliğini tanıyabilmeleri için Komisyon'un "Yes for Europa" (Avrupa için Evet) Programına uyumlu olarak "Young People's Pass" (Gençler Pasaport)'u verilerek çeşitli kültür kurumlarını incelemeleri kolaylaştırılacaktır.

4. Kültür Sektöründe Çalışanlar için Eğitim ve Öğretim :

Bu program kapsamına yöneticileri, görüntü ve ses uzmanlarını, gazetecileri ve programcıları, restorasyon uzmanlarını ve çevirmenleri almaktadır.

Bazı Avrupa üniversitelerinde bu kişilerin konularında daha iyi eğitilebilmeleri için programlar hazırlanmıştır.

Topluluğa üye olmamız durumunda bu olanaklardan Kültür Bakanlığı görevlileri, özellikle üst düzey yöneticiler bu arada kültür müdürleri ve kütüphaneciler yararlanabileceklerdir.

Bu bağlamda gelecekte kitap petalojisi uzmanlarımızın bu programın kapsamına girmeleri beklenir.

5. Topluluk Dışındaki Ülkelerle Diyalog Kurulması :

Avrupa Topluluğu ile Topluluk dışında kalan Avrupa ve dünyanın diğer yerlerindeki ülkelerle kültür konusunda bağlantı kurulması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Ancak bu durum diğer ülkelerin kendi kültürlerinin de Toplulukta tanıtılması beklentisini beraberinde getirecektir.

Diyalog üye ülkelerde bulunan diğer ülkelerin kültür ataşeleri, Komisyon'un başka ülkelerdeki büroları ve ulusal kültür merkezleri kanalıyla kurulup Avrupa kültürel etkinliklerinin üye olmayan ülkelere de organize edilmelerini sağlayabilecek düzeyde olabilir. Özellikle dans, resim, heykel, film konularında pilot projeler uygulanabilir.

31. Books and Reading y.a.g.c. s. 15.

Uluslararası kitap fuarları aracılığıyla bugüne kadar kitapların tanıtımı ve kitapla ilgili çeşitli etkinlikler yapılabilmektedir.

Anadolu Medeniyetleri ile Avrupa kültürünün yakın ilişkisi düşünülecek olursa çok uzun bir maziye sahip Anadolu kültürünün Avrupa'ya yakınlığı açıktır.

Kültür sektörünün en önemli bir alanda hizmet veren kütüphaneciler ise yalnız Avrupa ve Anadolu'yu birbirlerine yaklaştırmakla kalmayacak dünya kültürünü oluşturan çeşitli kültürler arasında da bağ kurmak gibi son derece zor bir görevi üstlenerek kültürün temelini oluşturacağı dünya barışının gerçekleşmesine büyük katkıda bulunacaklardır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

- A fresh boost for culture. Bulletin of the European Communities. Supplement. 4/87. Luxemburg 1988.
- "AET ile Türkiye arasındaki ilişkiler". EC News 14 Ekim 1989. Sa.2.
- Avrupa Topluluğu Sözlüğü Ankara 1984.
- Avrupa Toplulukları Komisyonu Türkiye Temsilciliği. EC News 1987
- Başbakanlık DPT.AET Dokümantasyon Merkezi Avrupa Toplu Kataloğu. Ankara 1989.
- Başbakanlık DPT.AET Dokümantasyon Merkezi Duyuru Bülteni 1987- Berlin. European Cultural City. Berlin 1988.
- "Bozer: AT'ye hazırız." Cumhuriyet 24.10.1989.
- Commission of the European Communities. A People's Europe. COM (88) 331 final Brussels 7.7.1988.
- Commission of the European Communities. Books and reading. A cultural challenge for Europe. COM (89) 258 final Brussels 3.8.1989.
- Commission of the European Communities "The Community and Culture". European File 5/83. 1983.
- Commission of the European Communities. "Cultural action in the European Community". Brussels 1981.
- Commission of the European Communities. "The European Community and Culture". European File. 14/85. 1985.
- Commission of the European Communities. "The European Community and Culture". European File. 10/88. 1988.
- "Culture. The European dimension with regard to books". Bulletin EC11 - 1985. ss. 55 -56.
- "Kanada'ya AT desteği". Cumhuriyet 23.10.1989.
- Lehmann, K.D. "Integration elektronisch: Die Vernetzung der Nationalbibliographien". Börsenblatt 10/3.2.1989. ss. 394 - 395.

- "Motion for a resolution on the creation of a European Information Network of Cultural Activities" Doc. B 2 - 1569/87. Annex VI.
- "Motion for a resolution on setting up a European producers' college and a European Documentation Centre. Doc. B 2 - 474/88. Annex X.
- "Resolution. Council and the Ministers with responsibility for cultural affairs, meeting within the Council of 27.9.1985 on collaboration between libraries in the field of data processing". OJ No: C 271/1. 23.10.1985. (OJ: Official Journal of the European Communities)
- "Resolution on the Creation of a European Library". OJ C 117. 30.4.1984. ss. 161 - 164.
- "Resolution on the fixing of books prices". OJ No: C 99. 13.4.1987. ss. 172 - 173.